

85 PhDr. Bohuš VYBÍRAL

překladatel a znalec jihoslovenské literatury, knihovník, vysokoškolský pedagog, publicista a organizátor spolkového života.

*14. 1. 1887 Hranice (okr. Přerov), † 25. 4. 1951 Olomouc.

Narozen v rodině krejčího, 1899–1907 studium na gymnáziu v Hranicích. Po jeho absolvování odešel studovat slavistiku a germanistiku na filozofickou fakultu univerzity ve Vídni (1907–1911). 1911 obhájil dizertační práci o Jaroslavu Vrchlickém jako kritikovi a literárním historikovi, promován na doktora filozofie (PhDr.). O rok později (1912) složil státní zkoušky učitelské způsobilosti z němčiny a češtiny. V letech 1911–1913 redaktorem kulturní části Vídeňského deníku. Od 1913 pracoval ve Studijní knihovně v Olomouci (nyní Vědecká knihovna v Olomouci), kde s výjimkou let 1915–1918 strávených ve vojenské službě, působil až do svého odchodu do důchodu v roce 1948. V knihovně působil nejprve jako řadový knihovník, od 1919 jako ředitel. Roku 1919 vyučoval na českém gymnáziu v Olomouci. Za okupace vyslýchán a v době heydrichiády strávil několik dní v zajišťovací vazbě. Od akademického roku 1946/1947 do 1951 externistou na obnovené olomoucké univerzitě. Na této škole měl Vybíral značný podíl na zajištění studijního programu serbokroaticistiky, vedl přednášky a semináře z dějin jihoslovenských literatur, slovinštiny, od zimního semestru 1948/1949 i bulharštiny. V letech 1949–1951 pedagogem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Zájem o jihoslovenskou kulturu u Vybírala byl formován již během gymnaziálních let v Hranicích působením slovinských profesorů (I. Plehan, J. Regen, F. Prosenec). V této době také otiskovány první Vybíralovy novinové příspěvky (Hlasy z Pobečví, Přerovský obzor, Moravské rozhledy). Na vídeňské univerzitě navazoval kontakty se slovinskými studenty, rozvíjel literární, překladatelské a publicistické nadání zejména v česky psaných vídeňských novinách (Vídeňský deník, Dělnické listy). Před rokem 1918 vyšlo několik překladů jihoslovenských autorů také samostatně. Těžiště Vybíralovy překladatelské činnosti bylo soustředěno především do 20. až 40. let. Celkem přeložil 42 slovinských, 14 srbských a chorvatských autorů (mj. díla I. Cankara, A. Novačana, V. Levstika, I. Tavčara, S. Trontla, R. Domanoviče nebo K. Bohačevského). 21 jeho překladů bylo vydáno samostatně, desítky v různých novinách, časopisech nebo sbornících (např. Našinec, Naše Haná, Selské listy, Umělecké listy, Valašský kraj, Velehrad, Vyšehrad, Malý resp. Velký zábavný kalendář). Významná je rovněž jeho práce redakční (1914–1937 v redakci Časopisu Vlastivědného spolku musejního v Olomouci), činnost bibliografická (spolupráce na České bibliografii Zdeňka Tobolky, od 1929 účast na Bibliografickém katalogu ČSR aj.), publicistická a přednášková. Pro Masarykův slovník naučný vypracoval Vybíral většinu hesel o slovinské problematice. Přátelský a profesní vztah k jihoslovenskému prostředí prohluboval kontakty s tamními vědeckými knihovnami a korespondencí s některými osobnostmi, jejichž díla překládal.

Velmi aktivní byl Vybíral ve veřejném životě. Již po maturitě na gymnáziu jednatelem (později i předsedou) Akademického feriálního klubu v Hranicích. V době vysokoškolských studií ve Vídni jednatelem resp. předsedou Akademického spolku českých studentů a místopředsedou Komitétu slovanských pokrokových spolků akademických ve Vídni. V meziválečném období působil např. ve Vlasteneckém spolku musejním v Olomouci (jednatel 1920–1933, od 1933 předseda), Filozofické jednotě v Olomouci (předseda), Československo-jihoslovenské lize v Olomouci (předseda), Kuratoriu Musea hlavního města Olomouce (jednatel), Klubu přátel umění (předseda), Památkové komisí hlavního města Olomouce (předseda).

Během svého působení v olomoucké knihovně se Vybíral zasloužil o podstatné obohacení knižních fondů, zejm. pak bohemik a slavik. 1936 se postaral o přestěhování z prostor olomoucké teologické fakulty. V poválečném období zajistil pro knihovnu další prostory a měl velký podíl

Bohuš Vybíral, foto Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc

na záchraně knih pocházejících z německého majetku. Jako místopředseda akčního výboru pro obnovu filozofické fakulty se zapojil i do snah o znovuzřízení olomoucké univerzity. Svou bohatou publikační a pedagogickou činností, věnovanou zejména svému celoživotnímu zájmu –

87 jihoslovanské literatuře resp. kultuře vůbec – se Bohuš Vybíral zasloužil významným způsobem o její zprostředkování českému prostředí.

Bibliografie (výběr): České husovské rukopisy c. k. studijní knihovny v Olomouci. Olomouc 1914; Karel Sojka a začátky českého spolkového života v Olomouci. K osmdesátému výročí jeho narozenin. Olomouc 1929; Staré písemné památky v bání kostelíčka u Hranic. Olomouc 1930; Padesát let olomouckého „Žerotína“ 1880–1930. Olomouc 1931; Bibliografický přehled publicistické a beletristické činnosti Kuneše Sonntaga. Praha 1932; Čtyřicet let novinářské a spisovatelské činnosti Dra Richarda Fischera v bibliografickém přehledu. Olomouc 1932; Beletristický přínos olomouckého kraje: Seznam spisovatelů a jejich knih. Olomouc 1940.

Překlady (výběr): Tři povídky. Praha 1918 (od I. Cankara); Vidiny. Olomouc 1920 (od I. Cankara); Črty a povídky. Přerov 1921 (od I. Cankara); Podzimní kvítí. Olomouc 1923 (od I. Tavčara); Veleja. Drama o třech dějstvích. Prostějov 1923 (od A. Novačana); Slovinci. Zeměpisný, dějepisný, politický, kulturní, hospodářský a sociální přehled. Prostějov 1924 (od F. Erjavce); Zmijí hnízdo. Olomouc 1925 (od V. Levstika); Děti slunce. Olomouc 1929 (od I. Pregelje); Plebanus Joannes. Olomouc 1930 (od I. Pregelje); Cibuláři. Praha 1940 (od A. Ingoliče); Spálenisko. Román ze dnů převratu. Praha 1947 (od P. Vorance /vl. jménem L. Kuhar/); Na vorech. Praha 1948 (od A. Ingoliče).

Literatura: KRAMOLIŠ, Čeněk: Dr. Bohuš Vybíral padesátníkem. In: Přehled [ze dne 8. 1. 1937] 7, 1937, 2, s. 1; KRAMOLIŠ, Čeněk: Dr. Bohuš Vybíral padesátníkem (Dokončení). In: Přehled [ze dne 15. 1. 1937] 7, 1937, 3, s. 5; VÁCLAVEK, Bedřich: Dr. Bohuš Vybíral – knihovník. In: Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci 50, 1937, s. 295–298; FISCHER, Richard: Olomoucký památník 1848–1918. Olomouc 1938, s. 345–347; ŠOLCOVÁ, Marta: Dr. B. Vybíral. Bibliografický soupis knih a přehledů z jihoslovanských literatur. Olomouc 1955; BABLER, Otto František: Korespondence Bohuše Vybírala s Francem Bekem. In: Středisko (Sborník Vlastivědné společnosti musejní v Olomouci) 63 (4), 1974–1976, Ostrava 1977, s. 198–199; STÝSKAL, Jirí: Bohuš Vybíral. In: Zakladatelé a pokračovatelé. Památník osobností obnovené univerzity. Olomouc 1996, s. 243–245. BLÁHA, Ondřej: Srovnávací slovanská jazykověda na Univerzitě Palackého. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis. Facultas Philosophica. Philologica 91, 2007, s. 15–30; MAINUŠ, Petr: Překlady slovinské literatury v českém prostředí 1882–2006. Rigorózní práce Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Brno 2007.

Pozůstalost: Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc.

Pozn. Autor předkládaného biogramu hodlá alespoň tímto skromným počinem přispět k rozšíření znalostí o osobnostech spjatých s Hranicemi a volně tak navázat na bohatou biografickou činnost z pera Bohumíra Indry, otištěnou souhrnně v *Biografickém slovníku města Hranic* (Sborník SOkA Přerov 1998, s. 31–77) – úctyhodném, ke škodě (nejen) Hraničanů však doposud stále nedokončeném díle.

PETR KADLEC

LADISLAV VLODEK A KOMIKS

Ladislav Vlodek prodělal dětskou komiksovou iniciaci v americkém Chicagu, kam se jeho otec rozhodl v roce 1911 vypravit i s rodinou a kde pracoval jako zahradník v Lincolnově parku. Vlodek byl vůbec první český komiksový autor, který na četbě komiksů sám vyrostl a z jeho ranných

výtvarů je patrný důvěrný vztah, který ke kresleným příběhům měl. S velkou pravděpodobností právě komiksy představovaly jeden z důležitých impulsů, které jej přivedly ke kreslení [1].

Zatímco v kontextu českého výtvarného umění (mimo grafiky) zůstal Vlodek pouze tvůrcem regionálního významu, jeho komiksová tvorba z 20. let 20. století patří k tomu nejprogresivnějšímu, co u nás v té době vznikalo.

K jeho skicářům z let 1921–1925 je volně přiložena nejstarší kresba z roku 1919, na níž je výjev doprovázený bublinou. První skicář obsahuje tužkou kreslenou komiksovou sérii *The Two Twins of Brother Street*, jejíž dvacet jednostránkových epizod vytvořil Vlodek ve svých necelých patnácti letech mezi 26. prosincem 1921 a 7. lednem 1922. Hrdiny tohoto cyklu jsou dvojčata George a Jerry. Všechny postavy hovoří anglicky.

První komiks v češtině (byť s prvky moravského dialektu) pochází z 20. září 1922. Vlodkovy perokresby z roku 1922 navazují na tradiční americkou školu, avšak výtvarky z roku 1925 již vykazují osobitý styl, ke kterému se propracoval. Tou dobou si tvorbou kresleného humoru přivydělával na živobytí a jeho výrazné kresby se např. v časopisech *Komár* nebo *Lucerna* značně odlišovaly ode všech ostatních příspěvků. Dozvuk tohoto pojetí je patrný i ve ztvárnění Adolfa v dětském časopise *Koule*, ve kterém svůj stejnojmenný seriál otiskoval v letech 1926–1927. Poprvé se Vlodek objevil ve 4. čísle, kde se anonymně chopil vymýšlení a kreslení do té doby přejímaných příhod Kocoura Felixe, ale premiéru zde měl i jeho vlastní komiks *Adolf*. A právě osobité pojetí tohoto seriálu se z českého kontextu dosti vymykalo, Vlodek pracoval s textovými bublinami suverénně a užíval i některé další novátorské postupy – vizualizaci zrodu nápadu nebo zobrazení otřesu hlavního hrdiny.

Za pozornost stojí kresebný styl – Vlodek sice neměl virtuózně vykreslenou ruku, avšak jeho zjednodušená linka byla oprostěna od dobových manýr a dodnes působí svěže, a co je nejdůležitější – výborně sloužila vyprávění příběhů. Co se týče humoru, jsou jeho gagy většinou dosti drastické a spíše než k domácí tradici odkazují k americké škole.

V září 1927 vyšlo 1. číslo dětského časopisu *Kocour Felix*, jehož obálku vyplňovala Vlodkova kresba, na níž si společně koupání u potoka užívali Felix, Adolf i Škulifinda. Bohužel časopis neměl dlouhého trvání a 5. číslem skončil. Navíc lze litovat toho, že Vlodek podlehl tlaku okolí a v posledním (24.) čísle prvního ročníku *Koule* přestává v seriálu *Adolf* používat bubliny. Stejný osud, tedy agresivní přechod od bublin k veršům pod obrázky v průběhu jedné série, postihl v konzervativním prvorepublikovém prostředí i několik dalších cyklů.

Roku 1931, po ukončení studií v Praze, se Ladislav Vlodek vrátil do Hranic. V malém moravském městě však bylo velmi obtížné uživit se výtvarnou tvorbou. Proto, když se mu podařilo uspět v soutěži o sochařskou výzdobu Památníku osvobození v Praze na Žižkově a navíc získal příslib, že se stane výtvarným redaktorem nově připravovaného časopisu *Satyr*, rozhodl se začátkem roku 1936 pro návrat do Prahy.

Do práce se vrhl s velkým nadšením, události se však vyvíjely jinak, než očekával. Zúčastnil se několika dalších výtvarných soutěží, žádné další vavříny už ale nepřišly. Navíc z vydávání *Satyra* sešlo, takže Vlodek byl zcela odkázán na peníze z domova. Z nouze přijal spolupráci s firmou *Řivnáč a syn*, pro jejíž reklamní tiskoviny mimo jiné kreslil seriál *Trampík*. Kromě toho otiskl i pár krátkých komiksů v *Humoristických listech* a několik kreslených anekdot v dětské příloze *Českého slova* s názvem *Kvítko*. Ta tam ale byla jeho dřívější svižná stylizace. Nové práce působily příliš akademicky, chyběla jim skutečná jiskra a vtíp. Navíc za deset let, které uplynuly od Vlodkova komiksového debutu, se i v českém komiksu událo mnoho nového a kreslíři jako Ondřej Sekora nebo František Bidlo nasadili latku mnohem výš.

[1] Literatura: Tomáš Prokůpek – Renata Skřebeská, Ladislav Vlodek a časopis *Koule*, In: *AARGH! 7 – komiksový sborník*, 2007, s. 24–29; Tomáš Prokůpek – Renata Skřebeská, Ladislav Vlodek and *The Globe*, In: *International Journal of Comic Art (IJOCA)*, Vol. 11, No. 1, Spring 2009, s. 21–33.

Po těchto nezdarech se Ladislav Vlodek na konci roku 1936 vrátil opět do Hranic a tento návrat znamenal i jeho definitivní rozloučení s komiksem, v jehož českých dějinách má dnes místo mezi průkopníky.

JAN HAVLÍK

Adolf a jeho vynález – epizoda z Vlodekova komiksu Adolf